

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 99/2022 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande expert Berit Kiuru, inrikesministeriet
- regeringssekreterare Henna Närhi, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Pekka Lindroos, Migrationsverket
- europapolitisk sakkunnig Roosa Veijola, Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- expert på internationella frågor och EU-intressebevakning Yuri Birjulin, Finlands studentkårers förbund FSF rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Akademi
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf
- Tieteentekijöiden liitto ry
- Sammanslutningen för forskningsinstituten Tulanet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att utlänningslagen ändras bland annat så att användningen av så kallade D-visum för långvarig vistelse utvidgas till nya persongrupper. Enligt förslaget kan visum för läng-

Utlåtande KuUU 21/2022 rd

re vistelse beviljas till exempel studerande och forskare som beviljats uppehållstillstånd för studerande eller forskare. De föreslagna lagändringarna stöder regeringens mål att främja utbildnings- och arbetsrelaterad invandring och göra inreseförfarandena smidigare. Kulturutskottet understöder åtgärder som kan underlätta och möjliggöra inresa för studerande och forskare.

Bestämmelserna om D-visum har fogats till utlänningslagen genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juni 2022. I det första skedet infördes en ny nationell visering för specialsakkunniga, tillväxtföretagare och deras familjemedlemmar. Fram till slutet av augusti hade cirka 200 ansökningar om visum för längre vistelse lämnats in, vilket innebär att det tills vidare finns rätt så lite praktisk erfarenhet av tillämpningen av de nya bestämmelserna. Kundresponsen har dock enligt uppgift i huvudsak varit positiv. Kulturutskottet anser det vara viktigt att man ser till att effekterna av införandet av visum för längre vistelse följs upp och bedöms i tillräcklig grad när antalet ansökningar ökar.

När propositionen utarbetades utgick man från den regleringsmodell som valdes i det första skedet och således föreslås det inga ändringar i förfarandet för beviljande av visum för längre vistelse. För att visum för längre vistelse ska beviljas krävs att tredjelandsmedborgaren har beviljats uppehållstillstånd. I propositionen föreslås inga ändringar i ansökan om uppehållstillstånd, grunderna för beviljande av uppehållstillstånd eller villkoren för inresa enligt utlänningslagen. Migrationsverket beviljar visum på ansökan i samband med beviljande av uppehållstillstånd.

Handläggningsavgifter

Bestämmelser om handläggningsavgifter för ansökningar om uppehållstillstånd finns i inrikesministeriets förordning om Migrationsverkets avgiftsbelagda prestationer (1175/2021). Av studerande tas för närvarande ut 350 euro för den första ansökan om uppehållstillstånd, när det är fråga om en elektronisk ansökan, och 450 euro för en ansökan i pappersform. För den som arbetar som forskare är motsvarande handläggningsavgifter 380 euro och 480 euro.

Eftersom ansökningarna om uppehållstillstånd och om visum för längre vistelse utgör två separata processer tas det också ut två separata handläggningsavgifter för dem. Enligt inrikesministeriets gällande avgiftsförordning tar Migrationsverket för en ansökan om visum för längre vistelse ut en fast handläggningsavgift som motsvarar självkostnadsvärdet. Avgiften är 120 euro för en ansökan i pappersform och 95 euro för en elektronisk ansökan. Enligt regeringens bedömning kommer handläggningsavgifterna sannolikt att vara desamma för de persongrupper som det nu föreslås att viseringen för längre vistelse ska utvidgas till att omfatta.

Utöver handläggningsavgifter uppstår kostnader också för resor till en beskickning eller en extern tjänsteleverantör samt för en extern tjänsteleverantörs eventuella serviceavgifter. Kulturutskottet konstaterar att utöver de studerande betalar också forskare inom den offentliga sektorn och forskare med stipendier i regel själva sin ansökan om uppehållstillstånd och andra administrativa kostnader i anslutning till inresa.

Visum för längre vistelse är i praktiken en avgiftsbelagd tilläggstjänst som den studerande eller forskaren om han eller hon så önskar kan välja för att påskynda inresan. En ny handläggningsavgift kommer sannolikt inte att göra Finland mer attraktivt eller ge en positiv bild av Finlands mig-

Utlåtande KuUU 21/2022 rd

rationsprocess, utan den kan också vara en betydande tröskel för inresa och för att inleda studier. Detta bör beaktas bland annat när storleken på handläggningsavgifterna i fråga om visum för längre vistelse för studerande övervägs. Utskottet konstaterar också att lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) gör det möjligt att ta ut en avgift till ett lägre belopp än prestationens självkostnadsvärde och att helt låta bli att ta ut avgiften bland annat av orsaker som hänför sig till utbildningsverksamhet eller av därmed jämförbara skäl. Utskottet anser det vara viktigt att ett förfarande som möjliggör snabbare inresa i praktiken inte visar sig vara betydelselöst på grund av att handläggningsavgifterna upplevs som höga.

Kulturutskottet anser att handläggningsavgifterna inte får utgöra ett faktiskt hinder för inresa.

Smidigare inresa

Med en visering för längre vistelse beräknas att inresan kan genomföras 7—14 dygn snabbare, när personen inte behöver vänta på att uppehållstillståndskortet ska levereras utomlands. Det bidrar till att studierna eller forskningsarbetet kan inledas i tid och kan också stärka Finlands dragningskraft. Utskottet instämmer i de synpunkter som framfördes vid utfrågningen av sakkunniga om att beskickningen eller den externa tjänsteleverantören bör erbjuda tillräckligt med besökstider med snabb tidtabell för att de praktiska utmaningarna inte ska omintetgöra målet om en snabb inreseprocess.

Kulturutskottet anser det vara viktigt att ansökningsprocessen ur de sökandes synvinkel är så enkel som möjligt och att de sökande tydligt informeras om möjligheten att ansöka om visum för längre vistelse.

Med visum för längre vistelse är det möjligt att komma till Finland nästan omedelbart efter att uppehållstillstånd beviljats. I sakkunnigyttanden till utskottet har framförts att propositionen behövs men att den är otillräcklig, och flera har betonat vikten av att påskynda den egentliga processen för uppehållstillstånd. Enligt inkommen utredning har uppehållstillståndsprocesserna för internationella studerande till och med dragit ut på tiden så till den grad att studiestarten har skjutits upp. En lång uppehållstillståndsprocess kan också slutligen leda till att en internationell expert söker sig till ett annat land.

Det är viktigt att sträva efter att ytterligare snabba upp och förenkla förfarandena i anslutning till inresa för att det ska vara smidigare än för närvarande att slå sig ned i Finland. Ett alternativ som lyftes fram vid utfrågningen av sakkunniga är en modell där D-visum beviljas redan innan uppehållstillstånd fås och där det egentliga uppehållstillståndet söks och beviljas i Finland. Dessutom har det föreslagits att forskare redan innan de anländer till Finland ska kunna ansöka om finländskt skattekort, rätt till social trygghet i Finland samt utöver registrering av personuppgifter i befolkningsdataregistret även registrering av hemkommunen. Utskottet anser att det är viktigt att fortsätta utreda olika alternativ och utveckla inreseprocesserna för att påskynda invandringen av experter.

Utlåtande KuUU 21/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 28.9.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Emma Kari gröna
medlem Hilikka Kemppe cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Ville Valkonen saml
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Johan Kvarnström sd.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Utlåtande KuUU 21/2022 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

I regeringens proposition föreslås att det till utlänningslagen fogas bestämmelser om beviljande av visering för längre vistelse, ett så kallat nationellt visum, till studerande, forskare, arbetstagare hos certifierade arbetsgivare, personer i ledande ställning i företag samt till sådana personers familjemedlemmar.

Propositionen ingår i regeringens mål att avsevärt öka arbetskraftsinvandringen och den studie-relaterade invandringen. Regeringen har som mål att till och med tredubbla antalet utländska examensstuderande före 2030.

Mål

Målet kan inte understödjas med tanke på den offentliga ekonomin. I en allt stramare ekonomisk situation där skuldsättningen ökar är det problematiskt att utländska medborgares examina bekostas med skattemedel, i synnerhet när det inte resulterar i sådant kunnande som skulle gagna Finland.

Det bör också beaktas att studier ofta endast är ett sätt att sköta inresan från ett tredjeland, om det till exempel inte finns möjlighet till asyl eller någon annan kategori. Läroanstalterna får understöd på basis av antalet studerande, men det kan ifrågasättas om läroanstalter till stor del ska upprätthållas för utländska studerandes behov.

Invandrarnas situation

Utlänningarnas andel av alla högskolestuderande är redan nu rentav större i Finland än i OECD-länderna i genomsnitt.

I första hand bör de personer med invandrarbakgrund som redan befinner sig i landet utbildas och integreras i arbetslivet. Sysselsättningsgraden bland de invandrare som redan finns i Finland är låg och vissa befolkningsgrupper har särskilt svaga utsikter att få arbete. Också sysselsättningsgraden bland utlänningar som kommit till Finland för att arbeta börjar enligt statistiken sjunka kraftigt efter några år.

Behovet av lagändringar

Det är svårt att påvisa att det skulle vara särskilt svårt att komma till Finland för att arbeta om motivet enbart är arbete eller studier, kompetensen för arbetet är i sin ordning och även andra bakgrunder är i sin ordning, också när det gäller att ha råd att försörja sig i Finland.

Det faktum att Finland inte lockar till sig verkliga toppförmågor beror till stor del på Finlands inkomstnivå i förhållande till de höga levnadskostnaderna och beskattningen. Det bör beaktas att Finland är en del av EU:s fria förvärvsområde, och därför kan man fråga sig om det är nödvändigt

Utlåtande KuUU 21/2022 rd
Avvikande mening

att locka studerande och arbetskraft utanför detta område. Arbetsrelaterad invandring trampar ofta på arbetsvillkoren och när arbetskraftsinvandringen ökar blir det ännu svårare att identifiera dessa fall.

Om arbetskraftsbristen inom olika branscher har med kvalitativa orsaker att göra, det vill säga brist på kompetenta personer eller bristande på kunnande, ska man i första hand utbilda finländare och personer med invandrarbakgrund som redan bor i landet. Om bristen på arbetskraft beror på dålig lön och dåliga arbetsförhållanden i förhållande till den finländska sociala tryggheten, måste man ingripa i detta. I stället för låglöneinvandring eller hjälp till studerande krävs information om inriktningen för Finlands näringsstruktur, utmaningarna med tillgången på arbetskraft och de förnuftiga åtgärder som detta kräver.

Avvikande mening

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan och

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 28.9.2022

Sanna Antikainen saf
Kaisa Juuso saf
Ari Koponen saf